

JÓZSA EDE

A kriptopénz vizsgálata polgári jogi megközelítésben

The Examination of Cryptocurrency from a Civil Law Perspective

Abstract: This study examines the legal nature of cryptocurrency from the perspective of civil law, focusing on how cryptocurrencies can be integrated into the current Hungarian and Romanian private law systems. The author provides a detailed analysis of the historical and legal development of the concept of money, the functional characteristics of cryptocurrencies, and their applicability as a means of payment in contractual relations. The study highlights that cryptocurrencies are not recognized as legal tender and are often treated as barter instruments/exchange rather than classical monetary payments. The paper aims to emphasize the legal challenges and the necessity of regulatory development regarding digital assets.

Keywords: cryptocurrency, civil law, law of obligations, legal tender, technological development, contractual freedom

Összefoglaló: A tanulmány a kriptopénz jogi természetét vizsgálja polgári jogi nézőpontból, különös figyelmet fordítva arra, hogy a kriptovaluták miként illeszkedhetnek a jelenlegi magyar és román magánjogi rendszerbe. A szerző részletesen elemzi a pénz fogalmának történeti és jogi fejlődését, a kriptopénz funkcionális sajátosságait, valamint annak alkalmazhatóságát pénzként a szerződésekben. A tanulmány kitér arra is, hogy a kriptopénz jelenleg nem minősül törvényes fizetőeszköznek, és gyakran csereügyletként értelmezhető, nem klasszikus pénzbeli teljesítésként. A tanulmány célja, hogy rávilágítson a jogalkotás előtt álló kihívásokra és a szabályozás szükségességére a digitális fizetőeszközök vonatkozásában.

Kulcsszavak: kriptopénz, polgári jog, kötelmi jog, törvényes fizetőeszköz, technológiai fejlődés, szerződési szabadság

1. Bevezetés

A modern világ új technológiák sokaságát hozza létre, amelyek ismerete, használatuk elsajátítása és megértése kulcsfontosságú, főleg, ha olyan alapvető fogalomról alkotott képünket érinti, mint a pénz.

Manapság egyre többet hallunk a *kriptovalutákról*, velük kapcsolatban az árak hatalmas volatilitásáról, továbbá az előállításukról, azaz a bányászásról. Ezek elsősorban és alapvetően közgazdaságtani és mérnöki problémákat vetnek fel, amelyek társadalomra gyakorolt hatásaival foglalkozni kell. Mindemellett a társadalom jogi kérdések arzenálját állítja a technológiai térhódítás útjába, legitim módon megkérdőjelezve a *kriptovaluták* és hasonló eszközök hitelességét, megbízhatóságát – kérdések, amelyek megválaszolása kikerülhetetlennek mutatkozik. A *kriptovaluták* által előidézett jogi kérdések számos jogterület érzékeny pontjára hatnak, nincs ez másképp a polgári jog tekintetében sem.

A technológiai újítás bevezetése során alapvető probléma, hogy a legtöbben csak korlátozott ismeretekkel rendelkeznek az adott innovációról – esetünkben a *kriptovaluták* valódi természetéről. Úgy vélem, hogy alapvető fontosságú a *kriptovaluta* fogalmának, alkalmazási lehetőségének és szabályozási kérdéseinek mélyebb megértése. Fontos felismernünk, hogy ez a tájékozottság nem csupán a jövő generációinak felelőssége, hanem napjaink társadalmát is jelentősen érinti.

A technológiai fejlődés nap mint nap új kihívásokat állít elénk, amelyek a jog területén is radikális változások beiktatását teszik szükségessé. Ilyen kulcsfontosságú kérdéssé vált a *törvényes fizetőeszköz* fogalmának meghatározása, amelynek tágabb értelemben vett fogalmába beletartozhat a *kriptopénz*¹ vagy *kriptovaluta*.

Jelen tanulmány egy új szempontból szeretné vizsgálni a *kriptopénzeket*, méghozzá, hogy a polgári jog oldaláról mennyire illeszthető az a szabályok hatályos rendszerébe, és milyen problémák merülnek fel.

A *kriptopénzek* kérdése az Európai Unió látóterébe is bekerült: 2018. szeptember 7-én, az Európai Unió Tanácsának osztrák elnöksége alatt rendezték meg az ECOFIN-találkozót, amelynek célja többek között a *kriptovaluták/kripto eszközök* által generált kihívások kezelésének lehetőségeire koncentrált, e lehetőségek megvitatására irányult. A találkozó abból indul ki, hogy a *kriptopénzek* piaca jórészt szabályozatlan, így intézkedések szükségesek.

Az Európai Unió a *kriptovaluták* szabályozásában kettős megközelítést alkalmaz: egyrészt csereeszközként, azaz fizetőeszközként, másrészt pedig befektetési instrumentumként tekinti. Jelen tanulmány elsősorban az előbbi aspektusra helyezi a hangsúlyt, figyelembe véve a digitális valuták pénzügyi és jogi természetét.

A polgári jogi szemléletű kutatásra azért van szükség, mert Magyarországon és Romániában is jelen vannak a *kriptovaluták*, megjelennek a kereskedelmi és magánügyletek körében. Ugyanakkor a jövedelemteremtő képesség oldaláról elindult egyfajta elismerése² ennek a fizetőeszköznek. A tanulmány eredményei adalékul szolgálhatnak egy későbbi tagállami fizetőeszközként történő szabályozáshoz vagy épp annak elvetéséhez, figyelemmel az esetleges magánjogi problémákra.

1 Jelen tanulmányban a kriptopénz, kriptoérme és kriptovaluta fogalmakat szinonimaként kell értelmezni, azonban az említett fogalmak között van eltérés. Lásd: 10–11.

2 Magyarországon az 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról; Romániában a 2015. évi 227. adózási törvénykönyv 114–117. cikkei foglalkoznak a *kriptovaluták* adózási kérdésével.

A *kriptovaluták* szabályozása alapvetően közjogi, pénzügyi és adójogi szempontból a legégetőbb feladat, így kevés figyelem jut a *kriptovaluta* mint fizetőeszköz magánjogi kérdéseire. A tanulmány ebben a tekintetben hiánypótló, hiszen a kötelmi jog által meghatározott pénztartozás teljesítésének jogintézményére helyezi a hangsúlyt.

A *kriptopénz* habár *in abstracto* a jelenleg ismert (fiat) pénz számos funkciójával bír, mégis e két fogalom éles elhatárolására van szükség. Miközben egy jogügylet belső struktúrájában a pénz csereeszközként szolgál, addig a *kriptopénz* alapvetően magát az ügylet tárgyát képezi, ezáltal eltérő szabályok alkalmazását (vagy éppen szabályozás kialakítását) vonva maga után.

2. A pénz fogalmának kialakulása és monetáris szabályozása

2.1. A pénz fogalma és történeti fejlődése

A pénz fogalmát illetően különbséget kell tennünk a fogalom értelmezése során a közgazdaságtani³, valamint jogi⁴ értelmezés között. Mivel nem létezik tételes jogi meghatározás, amely pontosan definiálná a pénz fogalmát, annak értelmezését a hétköznapi használat, az üzleti gyakorlat és a közgazdaságtan által alkalmazott jelentéstartalom alapján szükséges megközelíteni.

A pénz fogalma alatt azon javakat értjük, amelyek adott helyen és időben a pénz *gazdasági*, valamint *jogi* természetű funkcióinak eleget tesznek. Tekintettel arra, hogy a történelem során számos különböző eszközt használtak pénzként, a definíálás leginkább a pénz által betöltött funkciók⁵ révén valósítható meg, amelyek a következők: *értéktároló*, *értékmérő* és *fizetőeszköz*.⁶

Pénznek minősül – jogszabályi felhatalmazás nélkül is – azon eszköz, amelyet széles körben fizetési eszközként használnak. Ami a fizetést⁷ illeti, az általában⁸ a

3 SZÓKA Károly: *A helyi pénz és társadalmi vonatkozásai*, Acta Scientiarum Socialium, 2013/38, 59–66, <https://journal.uni-mate.hu/index.php/asc/en/article/view/292/2737> (letöltés ideje: 2025. 02. 14.).

4 A jog területén a pénz számos formában jelenik meg: pénz, pénzösszegek, összegek, készpénz, ár. Ennek ellenére, bár rendelkezünk számos meghatározással, ezek nem egyenlőek egy egységes meghatározás meglétével; Radu MOTICA, Lucian BERCEA: *Banii în Codul Civil român*, <https://drept.ucv.ro/RSJ/images/articole/2006/RSJ1/0104MoticaBercea.pdf> (letöltés ideje: 2025. 02. 15.).

5 BÁNFI Zsolt: *A bitcoin-jelenség háttere – a bitcoinról pénzügyi szempontból*, Gazdaság és Pénzügy, 2018/1, 2–30, 4.

6 VILÁGI Balázs: *A pénz digitalizációja új nézőpontból*, <https://economianiblog.hu/2021/01/25/a-penz-digitalizacioja-uj-nezopontbol/> (letöltés ideje: 2025. 02. 15.).

7 Polgári jogi terminológiával élve szavatosabb a *teljesítés*, ami a szűkebb értelemben vett pénzfizetést is magában foglalja.

8 Romániában a fizetés tekintetében a 2015. évi 70. törvény és a 2002. évi 193. rendelet a modern fizetési rendszerek bevezetéséről korlátozó intézkedéseket tartalmaz.

diszpozitív jellegű szabályozásnak köszönhetően, valamint a *szerződési szabadság elve*⁹ alapján, a felek szabadon meghatározhatják ennek módozatát, így jogosultak a pénznem, illetve pénzüjesség meghatározására. Ugyanakkor a jogi terminológia szerint a pénz elsődlegesen a pénznemekre utal, nem pedig a pénzre szóló követelésekre, mint amilyen a bankszámlapénz.¹⁰

A pénz alapvetően társadalmi, gazdasági jelenség, amelyet a bevett gyakorlat alakított ki; ennél fogva a jog önmagában nem képes egy vagyontárgyat pénzzé nyilvánítani. Egy vagyontárgy akkor válhat pénzzé, ha az képes betölteni a pénz funkcióit, esetleg hatékonyabb alternatívaként az elődjénél. Tehát e folyamat bekövetkeztéhez a jogi rendelkezés önmagában nem elegendő.

Most, hogy meghatározásra került a pénz fogalmi halmazába – tág és szűk értelemben egyaránt – tartozó, fizetésre alkalmas eszközök köre, a következő fejezetek ezen fizetésre alkalmas eszközök külön vizsgálatával foglalkozni. Ha a *kriptopénzek* magánjogi természetét vizsgáljuk, legelőször tisztáznunk kell a *törvényes fizetőeszköz*, *készpénz*, *számlapénz*, *külföldi pénz* fogalmakat.

2.2. A törvényes fizetőeszköz fogalma

A történelem folyamán az államok folyamatosan arra törekedtek, hogy nemzeti valutájukat, illetve bizonyos esetekben más országok pénznemét *törvényes fizetőeszközként* ismerjék el. Ennek érdekében jogszabályokat alkottak, amelyek meghatározzák azokat a vagyontárgyakat, amelyek jogi értelemben alkalmasak az adósságok/kötelmi tartozások teljesítésére.¹¹

A *törvényes fizetőeszköz* jogi elismerése meghatározott jogok és kötelezettségek keletkezését vonja maga után a kötelmi jogviszonyokban. Egyrészt az adóst megilleti az a jog, hogy fizetési kötelezettségét az adott országban *törvényes fizetőeszközként* elfogadott pénznemmel teljesítse, másrészt a hitelező köteles ezt a fizetőeszközt elfogadni a tartozás kiegyenlítéseként, amennyiben a teljesítés a szerződésben meghatározott feltételeknek megfelel.

A magánjogi jogviszonyokban a felek a *szerződési szabadság elvének* megfelelően – a *diszpozitív* jogszabályi rendelkezések keretein belül – szabadon megállapodhatnak a teljesítés feltételeiről, beleértve a pénznem megválasztását is. Ennek megfelelően a *törvényes fizetőeszköz* kötelező alkalmazására csak akkor kerül sor, ha a szerződésben a felek nem határozták meg a teljesítés pénznemét.

9 Rptk. 1169. cikk: „A felek bármilyen szerződést szabadon megköthetnek, és meghatározhatják ezek tartalmát, a törvény, a közrend és a közérkölcös által kijelölt határok között”; Ptk. 6:59. § [Szerződési szabadság]: „(1) A felek szabadon köthetnek szerződést, és szabadon választhatják meg a másik szerződő felet. (2) A felek szabadon állapíthatják meg a szerződés tartalmát. A szerződéseknél a felek jogaira és kötelezettségeire vonatkozó szabályaitól egyező akarattal eltérhetnek, ha e törvény az eltérést nem tiltja.”

10 A polgári jog keretén belül a pénz fogalma eltérő jelentéssel bír a dologi és a kötelmi jog szabályai szerint.

11 A szabályozás célja a pénzügyi stabilitás biztosítása, valamint a gazdasági tranzakciók jogbiztonságának fenntartása, figyelembe véve a fizetési kötelezettségek teljesítésének közjogi és magánjogi aspektusait.

A szerződés teljesítését főszabály szerint abban a pénznemben kell leróni, amelyben a kötelezettséget meghatározták,¹² különösen igaz ez a rövid határidőhöz kötött teljesítésekre, valamint azokra az esetekre, amelyek nem vonnak maguk után nemzetközi pénzügyi mozgásokat. A *szerződési szabadság* azonban nem korlátlan, hiszen a kötelező jogszabályok és a közrend védelme érdekében bizonyos esetekben a felek választási lehetősége korlátozott lehet.

Megállapítható, hogy a fizetési kötelezettségek teljesítése során a felek – sem az adós, sem a hitelező – nem kötelesek *készpénzben* teljesíteni a kötelezettséget, kivéve, ha azt jogszabály kifejezetten előírja, vagy a felek kifejezetten ebben állapodtak meg. A *számlapénz* használata – annak biztonságos, gyors és dokumentálható jellege miatt – a gyakorlatban jelentős mértékben visszaszorította a készpénz alkalmazását, és a 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (továbbiakban Ptk.)¹³ kimondja, hogy jogilag is fizetőeszközként kell kezelni.

2.3. A készpénz

Románia hivatalos pénzneme a *lej*,¹⁴ míg Magyarországon a *forint* tölti be ezt a funkciót.¹⁵ Mindkét ország *törvényes fizetőeszközt* jogszabályban határozza meg, illetve jogszabályban rögzíti a bankjegy és érmekibocsátásra felhatalmazott intézményt.¹⁶ A szabályozás stabil alapot biztosít a monetáris rendszer számára, továbbá erősíti a nemzeti valuták iránti bizalmat a *törvényes fizetőeszközök* egyértelmű meghatározásával.

A közjogi szabályok értelmében a központi bankok által kibocsátott *készpénz* – függetlenül annak valutájától – pénzként és *törvényes fizetőeszközként* funkcionál. A magánjog területén szintén a *készpénz* jelenik meg pénzként, azonban ezen a területen kizárólagosan csak a *készpénz* számít pénznek.¹⁷ Ezáltal a fizetés szigorú értelemben a *készpénz* átruházását jelenti, azonban a gyakorlatban ennek számos hátránya és nehézsége tapasztalható, így a fizetés készpénz általi átruházása nem érvényesül maradéktalanul.

Magyarországon és Romániában egyaránt léteznek jogszabályok, amelyek a készpénzforgalom korlátozását célozzák, elsősorban az adóelkerülés és a pénzmosás visszaszorítása érdekében.

Magyarországon a 2017. évi CL. törvény az adózás rendjéről 114. § [Pénzforgalmi számlanyitási kötelezettség] (3) bekezdése szerint, a pénzforgalmi számla nyitására kötelezett adózó adóköteles tevékenysége keretében más, pénzforgalmi számla

12 Ptk. 6:45. § [Pénztartozás teljesítésének módja]; Rptk. 2646. cikk (3) bekezdés.

13 Ptk. 6:42 § [Fizetés] (1) bekezdés: „Pénztartozást pénz tulajdonjogának a jogosult részére való átruházása vagy a jogosult fizetési számlájára való befizetés vagy átutalás útján lehet teljesíteni”; Rptk. 1497. cikk: „Ha a teljesítés banki átutalással történik, a teljesítés időpontja az, amikor a hitelező számlájára a teljesítés tárgyát képező pénzösszeg beérkezett.”

14 Románia Alkotmánya 137. cikk (2) bekezdés.

15 Magyarország Alaptörvénye K) cikk: „Magyarország hivatalos pénzneme a forint”.

16 Magyarország: 2013. évi CXXXIX. törvény a Magyar Nemzeti Bankról 4. § (2); Románia: 2004. június 28-i 312. törvény 2. cikk (2) bekezdése a Román Nemzeti Bank alapokmányáról.

17 „[...] ha a jog világában pénzről beszélünk, az alatt csak a pénznemeket, pénzfizetéseket értjük, nem pedig a pénzre szóló követeléseket is”. BATOR Viktor: *Pénztartozás. Kamat = Magyar magánjog*, III, szerk. SZLADITS Károly, Grill Károly Könyvkiadó, Budapest, 1941, 228.

nyítására kötelezett adózónak a vele vagy más jogalannal kötött szerződés alapján, az abban meghatározott szolgáltatás vagy termékértékesítés – általános forgalmi adó felszámítása esetén az általános forgalmi adóval növelt – ellenértékeként, szerződésenként egy naptári hónapban legfeljebb másfél millió forint összegben teljesíthet készpénzfizetést.

Romániában a 2015. évi 70. törvény a készpénzfelvételi és fizetési műveletekkel kapcsolatos pénzügyi fegyelem erősítéséről, valamint a korszerű fizetési rendszerek bevezetéséről szóló 2002. évi 193. sürgősségi kormányrendelet módosításáról és kiegészítéséről szóló törvény szabályozza a *készpénzben* történő fizetések kérdését. Főszabály szerint: „A jogi személyek, engedélyezett természetes személyek, egyéni vállalkozók, családi vállalkozások, független tevékenységet folytató személyek, önállóan tevékenykedő magánszemélyek, egyesületek és egyéb jogi személyiséggel rendelkező vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek által végzett pénzbeszedési és fizetési műveletek a fenti személyek bármelyik kategóriájából vagy bármelyikük számára kizárólag a jogszabályban meghatározott készpénzmentes fizetési eszközökkel végezhetők.”¹⁸

Romániában a jogszabályi rendelkezés¹⁹ bizonyos kivételeket határoz meg a készpénzmozgás korlátozására vonatkozóan. Ilyen például a *cash and carry* üzletek által egy személytől beszedhető készpénz napi 10 000 RON-ig, az érintett személyek részére történő kifizetések napi 5000 RON/fő, de legfeljebb 10 000 RON összesen, valamint a *cash and carry* üzleteknek történő kifizetések és készpénzelőlegekből származó kifizetések szintén meghatározott napi felső határig.

2.4. A számlapénz

A jogi értelemben vett fogalommeghatározással ellentétben, *gazdasági* értelemben a pénz fogalma magába foglalja a *számlapénzt* is. Eltérően a jogszabályi definícióktól, amelyek jellemzően a *készpénzt* tekintik pénznek, a gazdasági felfogás tágabb értelmezést alkalmaz, amelybe beletartoznak a kereskedelmi bankoknál vezetett fizetési számlákon nyilvántartott pénzeszközök is.

A gazdasági társaságok számára kötelező a fizetési számla fenntartása, amelyen keresztül pénzforgalmuk jelentős részét kötelesek lebonyolítani.²⁰ Ennek célja a gazdasági tranzakciók átláthatóságának biztosítása, valamint a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem hatékonyságának fokozása.

Továbbá, a hatályos adójogi rendelkezések alapján a gazdasági szereplők adófizetési kötelezettségeiket ezen számlák igénybevételeivel kötelesek teljesíteni. Ez nemcsak

¹⁸ 2015. évi 70. törvény 1. cikk 1. bekezdés.

¹⁹ 2015. évi 70. törvény 3. cikk 1. bekezdés.

²⁰ Ptk. 114. § [Pénzforgalmi számlanyitási kötelezettség] „(1) A belföldi jogi személynek, a külföldi vállalkozás magyarországi fióktelepének és az általános forgalmi adó fizetésére kötelezett természetes személynek – ideértve az egyéni vállalkozót is – (a továbbiakban együtt: pénzforgalmi számla nyitására kötelezett adózó) legalább egy belföldi pénzforgalmi számlával kell rendelkeznie. Pénzforgalmi számla nyitására kötelezett adózó rendszeres gazdasági tevékenysége körében kizárólag pénzforgalmi számlát nyithat. Az első pénzforgalmi számlát a pénzforgalmi számlanyitásra kötelezett adózó adószámának közlésétől számított tizenöt napon belül kell megnyitni. Az adózó bevallásában, valamint kiutalási kérelmében feltünteti azon pénzforgalmi számla számát, amelyre a költségvetési támogatás kiutalását kéri.”

a bevallott adók megfizetését foglalja magában, hanem az állami támogatások, visszatérítések, valamint a közpénzekből származó egyéb juttatások számlára történő utalását is.

Az állam és a pénzforgalmi számlával rendelkező adózók közötti fizetési kötelezettségek túlnyomórészt *számlapénz* felhasználásával kerülnek teljesítésre. A *számlapénz* maradéktalanul képes betölteni a pénz klasszikus funkcióit – úgymint az érték mérés, az értékörzés és a fizetési eszközként való funkció –, ezért a jogalkotás nem hagyhatja figyelmen kívül ezt a „*mindennapi és az üzleti életben, valamint közgazdaságtudományban kialakult pénzfogalmat*”.²¹

A jogi szabályozás kihívását az jelenti, hogy a pénzként funkcionáló vagyontárgyak eltérő jogi természetűek. A forgalomban kevesebb szerepet játszó pénz kvázi dologi jellegű készpénznek minősül – ilyenek a bankjegyek és érmék, amelyek birtoklásához tulajdonjog kapcsolódik, míg ezzel ellentétben a gazdasági tranzakciók nagy részében alkalmazott pénz testi formában nem jelenik meg. Ezekben a tranzakciókban a pénz a bankkal szemben fennálló követelést testesíti meg, kötelmi jogviszonyt létrehozva a számlatulajdonos és a pénzforgalmi szolgáltató között.

A pénz jogi megítélésének kettőssége szükségessé teszi, hogy a jogalkotó differenciáltan kezelje a pénz különböző formáit, figyelembe véve azok eltérő *dologi* és *kötelmi jogi* vonatkozásait.

A magyar és román polgári jogban az *immateriális* és *materiális* vagyontárgyak eltérő jogi szabályozás alá esnek, amely különbségtétel a pénz különböző formáinak jogi megítélésében is megnyilvánul. Ennek következtében a *készpénz* és a *számlapénz* vonatkozásában eltérő *dologi* és *kötelmi jogi* rendelkezések érvényesülnek. A *dologi jogi* szabályozás értelmében a tulajdonjog kizárólag a *készpénzre* terjed ki, mivel az kézzelfogható, testi formában létező vagyontárgyként jelenik meg. Ezzel szemben a *kötelmi jog* keretében a *számlapénz* is jogi relevanciával bír, mivel az követelésként jelenik meg a számlavezető pénzintézetrel szemben.

A *készpénzre* vonatkozóan a Ptk. *dologi* része két különleges rendelkezést tartalmaz: „a *dologra* vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell a pénzre és az értékpapírokra, valamint a *dolog módjára* hasznosítható természeti erőkre”;²² „akire pénzt vagy az értékpapírok átruházására vonatkozó szabályok szerint értékpapírt ruháznak át, tulajdonossá lesz akkor is, ha az átruházó nem volt tulajdonos”.²³ A második rendelkezés szerint a pénz tekintetében nem alkalmazandó a tulajdonszerzésre a *nemo plus iuris* elve, miszerint senki sem ruházhat át másra több jogot, mint amennyivel saját maga rendelkezik.²⁴ Ezen két *dologi jogi* szabályok alkalmazásában csakis a bankjegy, valamint érme formájában megjelenő pénzt értjük a pénz fogalma alatt.

Romániában szintén eltérő jogi szabályozás vonatkozik az *immateriális* és *materiális* vagyontárgyakra. A 2009. évi 287. törvény a Polgári Törvénykönyvről (továbbiakban

21 GÁRDOS István: *A pénz fogalma*, Polgári Jog, 2016/1, 1–11, 5.

22 Ptk. 5:14. § [A *dolog*].

23 Ptk. 5:40. § [Tulajdonszerzés pénzen és értékpapíron].

24 A *nemo plus iuris* elve római jog találmány, amely a latin Gnaeus Domitius Annius Ulpianus nevéhez fűződik: „*Nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse haberet*”.

Rptk.) különbséget tesz a testi (*materiális*) és nem testi (*immateriális*) javak között,²⁵ ezáltal érvényesül a kötelmi és dologi jog közötti megkülönböztetés. A *készpénz* tulajdonjogának átruházása dologi jogi aktus, míg a *számlapénz* esetében a követelések átruházása kötelmi jogi kérdés.

Tehát a *készpénz* dologként szerepel a vagyoni forgalomban, az általa történő teljesítés pedig ennek fizikai átruházása útján történik. Ezzel ellentétben, a *számlapénzzel* történő „fizetés” esetén nem átruházásra kerül sor, hanem a felek és bankjaik kötelmi jellegű elszámolása valósul meg.

A dologi jogi megítéléssel szemben a kötelmi jogi rendelkezések a fizetés és pénz vonatkozásában nemcsak a *készpénzt*, hanem a *számlapénzt* is pénzként értelmezik: „*pénztartozást pénz tulajdonjogának a jogosult részére való átruházása vagy a jogosult fizetési számlájára való befizetés vagy átutalás útján lehet teljesíteni*”;²⁶ „*Ha a teljesítés banki átutalással történik, a teljesítés időpontja az, amikor a hitelező számlájára a teljesítés tárgyát képező pénzösszeg beérkezett*”.²⁷

2.5. A külföldi pénznem

Adott ország területén a központi bank által vagy más monetáris hatóság²⁸ ellenőrzésével forgalomba hozott bankjegyeket és érméket fogadnak el mint *törvényes fizetőeszközt*. Ezáltal kérdésként merül fel, hogy az adott ország nemzeti valutája *törvényes fizetőeszköznek* számít határain kívül, avagy sem?

A dologi jog oldaláról megközelítve, a pénzfogalom szempontjából nincsen olyan norma, amely az „idegen” pénzt nem ismerné el, tehát ugyanaz a jogi megítélés alkalmazható, mint a „hazai” pénz tekintetében.²⁹

Ami a kötelmi jog és *külföldi pénznem* kapcsolatát illeti, az vizsgálandó, hogy egy konkrét pénztartozás keretében mi minősül pénznek. A feladat az adott tartozás teljesítéséhez kiszabott/megengedett vagyontárgy azonosítása. Tehát kötelmi jogi oldalról megközelítve, az adott jogviszony keretén belül kell értelmeznünk a pénz fogalmát – a „pénz” megfelelő kell legyen a jogviszonyból származó kötelezettségek teljesítésére.

Főszabály szerint: „*a pénztartozást a teljesítés helyén és idején érvényben lévő pénznemben kell megfizetni*”;³⁰ „*A pénznemet annak az államnak a joga határozza meg, amelyben a teljesítésnek meg kell történnie, kivétel, ha a szerződésből eredő nemzetközi magánjogi jogviszonykeretén belül a felek másban egyeztek meg*”.³¹

Következésképpen, kötelmi jogi nézőpontból a *külföldi pénz* tipikusan nem alkalmas a teljesítésre. A fizetőeszközként szolgáló pénz az adott ország nemzeti valutája, míg a külföldi pénznemnek közönséges, de ugyanakkor helyettesíthető ingóságként jelennek meg a vagyoni forgalomban.

25 Rptk. 535. cikk: „*Vagyontárgy minden testi vagy testetlen dolog, amely vagyoni jog tárgyát képezi.*”

26 Ptk. 6:42. § [Fizetés].

27 Rptk. 1497. cikk.

28 A monetáris hatóság szűkebb értelemben egy adott ország központi bankját jelöli, míg tágabb értelemben idetartoznak az országban működő további pénzügyi ellenőrző szervek is.

29 MENYHÁRD Attila: *A tulajdonjog = Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*, szerk. VÉKÁS Lajos, GÁRDOS Péter, Wolters Kluwer, Budapest, 2014, 933.

30 Ptk. 6:45. § [Pénztartozás teljesítésének módja].

31 Rptk. 2646. cikk (3) bekezdés.

2.6. A kirovó/ lerovó pénz fogalma

Pénztartozásnak nevezzük azt a kötelmet, amelynek tárgyaként a pénz szolgáltatása jelenik meg, figyelmen kívül hagyva a kötelemben megjelenő tárgy kijelölésének módját.

Különbséget kell tennünk a *pénz-egyedtartozás*, valamint *pénzfaj-tartozás* között.³² *Pénz-egyedtartozás* esetén az ügylet tárgyát a sorszám szerint megkülönböztetett bankjegyek alkotják, amelyek nem cserélhetőek le másra a kötelelem törlesztésekor. A *pénzfaj-tartozás* ezzel szemben megengedi, hogy az adott bankjegy helyett más szerepeljen a törlesztés pillanatában, viszont ez köteles az adott pénznem betartására, amelyet a kezdetleges pénz fajtája határoz meg.

Az ilyen kötelmek semmiben sem különböznek más egyed-, illetőleg fajlagos kötelmektől. A pénz ezen ügyletekben nem tárgyként jelenik meg, hanem mint akármilyen más dolog, nem az értékmérő, valamint fizetési eszköz szerepében vesz részt a jogügyletben.

Szűkebb értelemben véve a pénztartozás egy olyan kötelelem, amely meghatározott pénzösszeg szolgáltatására irányul, ezt nevezzük *pénzösszeg-* vagy *pénzérték-tartozás*nak. E szituációban különleges jogszabályok lépnek érvénybe a tartozás teljesítése szempontjából.

Amint láttuk, a fajlagos kötelelem esetében a kötelelem törlesztését előre meghatározott, a kijelölt faj megfelelő mennyiségének szolgáltatásával lehet kielégíteni. A pénzösszeg-tartozás esetében az előre meghatározott mértéknek csak értékkeret-megállapító szerepe van. Így a szolgáltatás közvetlen tárgyát, vagyis azt, hogy hogyan kell a „*kirovó tartozást leróni*”,³³ a törvény határozza meg.³⁴

A szűkebb értelemben vett pénztartozás esetén a tartozás megállapításának módja (*kirovás*) és teljesítésének módja (*lerovás*) között tehát fogalmi eltérések jelennek meg. A *kirovó pénznem* a kötelelem mértékét jelöli, míg a *lerovó* a fizetés tényleges eszközét határozza meg. Igaz, a legtöbb esetben a két fogalom egybeesik, de elképzelhető olyan szituáció is, amikor ez másképp történik: a *kirovás* a fizetés helyének *törvényes pénznemében* történik, viszont a teljesítésig az ország pénzneme megváltozik, így a *lerovó pénznem* nem lesz azonos a *kirovóval*. Ugyanakkor a *kirovás* tárgyát lehetséges más dologban meghatározni, míg a *lerovás* maradhat pénznemben kifejezve, vagy fordítva.

A hitelező kikötheti a teljesítés módozatát, tehát kérheti az adósság törlesztését a *kirovó pénznemben*. Az ilyen kikötés csak a *lerovás* különleges módját határozza meg, a kötelelem tartalma azonban a *kirovó pénz*, faj és összeg értéke marad, így a pénztartozás nem alakul át egyszerű fajlagos kötelelmmé (*pénznem-tartozássá*).

A különbség ezzel szemben akkor vehető észre, ha olyan eset áll fenn, amelyben a *kirovó* (és *lerovóként* előírt) pénznem az adósság teljesítésének idején már forgalmon kívül van helyezve. Az előbbi módon meghatározott, úgynevezett *effektivitási klauzulával*³⁵ ellátott pénzkötelelem esetén, ilyen esetben a kötelelem átváltozik közönséges

32 SZLADITS Károly: *Magyar Magánjog Vázlata*, II, Grill Károly Könyvkiadó, Budapest, 1935, 46.

33 Uo., 47.

34 Rptk. 1488. cikk (2) bekezdés; Ptk. 6:45. §. § [Pénztartozás teljesítésének módja].

35 SZLADITS: i. m., 53.

pénztartozássá, és a törvény által meghatározott módon lesz törleszthető az adósság: „a pénztartozást a teljesítés helyén és idején érvényben lévő pénznemben kell megfizetni”. Pénznem-tartozás esetében, ilyen helyzetben aránytalanság állna fenn, és az adós nem lenne képes a törlesztésre, így a lehetetlenülés³⁶ intézményének következményeivel állnánk szemben.

Egy újabb záradék, az *értékállandósági záradék* bár különbözik az előbbtől, hatásai szintén említést érdemelnek. Míg az *effektivitási záradék* csak azt biztosítja, hogy a *kírovó pénznem* egyúttal *lerovó pénznem* is legyen, az *értékállandósági záradék* a hitelezőt az esetleges értékcsökkenéstől is megóvjá. Ez esetben egy állandó értékkel rendelkező jószág függvényében határozzák meg az árat, amelyet a fizetés helyének valuta-pénzre való átszámolásával – a fizetés pillanatában – kapjuk meg a tartozás értékét. Meglátásom szerint ilyen *értékállósági záradék* tárgyát akár *kriptopénz* is adhatja, így a törlesztés pillanatában az adós kötelezettsége az aktuális árfolyamhoz indexelve lenne törleszthető.³⁷

Véleményem szerint a *digitális pénzek* esetében nem beszélhetünk a fizetés helyéről, vagyis tágabb értelemben a teljesítés helyszínéről. A teljesítés helye az, ahol a szolgáltatásnak történnie kell.³⁸

Ugyanakkor, jogi szempontból a *digitális pénzek* tekintetében nem beszélhetünk materiális, fizikai formában történő teljesítésről, ezáltal a teljesítés helyszínének meghatározása elveszíti relevanciáját. E sajátosság számos jogi probléma forrásává válik, mivel a teljesítés helyének meghatározása több jogkövetkezményt von maga után, beleértve a bírói illetékességet, az alkalmazandó jog megállapítását és így tovább.

Következésképpen a teljesítés helyéhez kapcsolódó hagyományos jogi kategóriák, mint a szolgáltatás nyújtásának vagy a kötelezettség teljesítésének helye, a digitális

36 Rptk. 1557. cikk: „(1) Egy pénzösszeg adósa mentesül a kötelezettség alól a hitelezőnek tartozott nominális összeg átadásával. (2) A kifizetés eszközölhető a teljesítés helye szerinti bármilyen megszokott eszközzel”; Ptk. a már idézett 6:45. § [Pénztartozás teljesítésének módja].

37 Ezen gyakorlat bár lehetséges, a *kriptovaluták* magas volatilitása miatt igencsak kockázatos lépés lenne.

38 Rptk. 1494. cikk (1) bekezdés: „ellenkező kikötés hiányában, vagy ha a szolgáltatás jellege vagy a szerződés, a felek közötti bevett gyakorlat vagy a szokás alapján a fizetés helye nem határozható meg: a pénzbeli kötelezettségeket a hitelező lakóhelyén vagy adott esetben a hitelezőnek a fizetés napján lévő székhelyén kell végrehajtani; egy adott egyedi dolog átadására vonatkozó kötelezettséget azon a helyen kell teljesíteni, ahol a dolog a szerződés megkötésének időpontjában volt”. Ptk 6:44. § [Pénztartozás teljesítésének helye]: „(1) A pénztartozás teljesítésének helye készpénzfizetés esetén a jogosultnak a kötelelem keletkezésének időpontja szerinti telephelye, ennek hiányában székhelye, természetes személy esetén a jogosult lakóhelye, ennek hiányában szokásos tartózkodási helye. Ha a pénztartozást a kötelezett nem készpénzfizetéssel teljesíti, a pénztartozás teljesítésének helye a jogosultnak a kötelelem keletkezésének időpontja szerinti fizetési számláját vezető bank telephelye, ennek hiányában székhelye. Ha a kötelelem keletkezésének időpontjában a jogosultnak több fizetési számlája van, a kötelezettet a teljesítési hely tekintetében választási jog illeti meg. (2) Ha a jogosultnak több telephelye van, a teljesítés helyének azt a telephelyet kell tekinteni, amely a kötelemmel a legszorosabb kapcsolatban áll. (3) Ha a készpénztartozás keletkezését követően a teljesítési hely megváltozik, és erről a jogosult a kötelezettet értesíti, a teljesítés helye az új telephely vagy székhely, természetes személy esetén az új lakóhely vagy szokásos tartózkodási hely. (4) A teljesítés helyének megváltozásából eredő többletköltséget a jogosult előlegezi és viseli.”

pénzek virtuális természete miatt elveszítik jelentőségüket. Ezen eszközök földrajzi helyhez nem köthető jellege következtében a jogi szabályozás újragondolását teszik szükségessé.

3. A kriptopénz fogalma, jogi természete és kapcsolata a hatályos jogszabályokkal

3.1. A kriptopénz fogalma

A *kriptovaluta* egy digitális eszköz, egy kódsor, ami a megbízhatósága miatt fizető-eszközként – *decentralizált* fizetőeszközként – is használható. Az értéket nem a mögötte lévő fedezet, hanem a közmegállapodás generálja.

Az egyik legnagyobb előnyük – és a kriptovaluták kapcsán az előny gazdasági, technológiai, nem pedig jogi előnyt jelent – az, hogy nem kell hozzájuk központi hatalom, tehát állami felügyelet nélkül, bankrendszertől függetlenül működnek. Ennek köszönhetően lehetetlenné válik a manipuláció és az infláció gerjesztése, továbbá a rendszer a *blokklánc* (*blockchain*), illetve az *osztott főkönyvi technológiának* (*distributed ledger technology*) köszönhetően rendkívül megbízható.

A tranzakciók alacsony ára, valamint a felsorolt előnyök mellett említést kell tennünk a kriptovaluták gazdasági és technológiai hátrányáról is. Maga a rendszer fenntartása nagyon költséges, energiaigénye meghaladja egy kisebb ország teljes energiaszükségletét.

Ezen túlmenően, bár számos példát hallhattunk óriási vagyonokról, befektetési nyereségekről, általánosan elmondható, hogy a kriptopiac központi kontroll hiánya miatt óriási árfolyam-emelkedések és -csökkenések következhetnek be.

Mindezek ellenére úgy vélem, hogy egyelőre nem kell félni az összeomlástól, a technológia még gyerekcipőben jár, így – tanulva a történelemből – van időnk egy válságot megelőző szabályozás kialakítására.

A jog és a kriptovaluták összefüggésében felmerülő fő kérdés a szabályozáshoz, pontosabban a szabályozás hiányához fűződik. Azt tapasztalhatjuk, hogy a nehézesen, lassan reagáló kormányzati struktúrák (jogalkotás, kormány) egyelőre tartanak a kriptovaluták jogi eszközökkel történő megragadásától, így szabályozásuk még a fejlettebb országokban is bizonytalan, egyelőre csak sötétben tapogatódzásként minősíthető.

A *Bitcoin* a történelem első kriptopénze, azonban napjainkban számos *altcoin*³⁹ létezik. Szükséges különbséget tennünk a *kriptovaluta* (*cryptocurrency*), valamint a *kriptoérme* (*crypto token*) fogalma között. Igazából *kriptovaluta* kibocsátásáról csak nagyon kis százalékban beszélhetünk, hiszen akkor mondhatunk egy *kriptovalutát* újnak, ha eltérő *blokklánc-technológiára* épül. Bár valuta megnevezéssel illetjük ezen

³⁹ *Altcoin*nak nevezzük a *Bitcoin*-t, leszámítva minden más kriptovalutát vagy kriptoérmét. A megnevezés az angol „*alternative coin*”-ból ered.

eszközöket, a szó szoros értelmében ezek nem fizetési eszközök, hiszen nem rendelkeznek⁴⁰ az összes tulajdonsággal, amely szükséges a pénzforgalom lebonyolításához.⁴¹

A *Bitcoin* az elmúlt másfél évtized során gyakorlatilag folyamatosan és zavartalanul működött, és amennyiben ezen teljesítményét a jövőben is fenntartja, jogosan merül fel a kérdés, hogy a pénz természetéről egy olyan új megközelítést kínál-e, amely az egyéni autonómiát tükrözi, ellenáll az infláció okozta értékvesztésnek, valamint hatékonyan vesz részt a gazdasági folyamatokban. A *Bitcoin* a pénz hagyományos funkcióit – úgymint értékmérő, csereeszköz, fizetési eszköz és értékőrző szerep – innovatív módon látja el, különös tekintettel annak „*térbeli, időbeli és arányosítási eladhatóságára*”.⁴²

Jogi szempontból a *Bitcoin* sajátossága abban rejlik, hogy decentralizált hálózaton alapul, így nem függ egyetlen központi kibocsátótól vagy szabályozó hatóságtól. Ennek következtében az állami pénzügyi politika közvetlen hatásai alól mentes. E tulajdonságai révén olyan alternatív fizetőeszközként jelenik meg, amely a gazdasági életben a pénzforgalom új dimenziójaként szolgál, és potenciálisan forradalmasíthatja a pénzügyi rendszert.

A *Bitcoinra* tekinthetünk úgy, mint a pénz történelmi fejlődésének következő állomására, amely hasonlóan radikális változást hozhat, mint amit egykor a kagylók, a só, a nemesfémek, a váltók, majd a *készpénz* és végül a *számlapénz* megjelenése idézett elő.

A kriptopénzek vonatkozásában, az eddig bemutatott *kirovó*, illetve *lerovó* fogalmak *mutatis mutandis* alkalmazandóak. A már említett *szerződéses szabadság elvének* köszönhetően, valamint a *diszpozitív* jellegű szabályoknak értelmében a felek szabadon meghatározhatják a fizetés jellegét, így akár *Bitcoin* vagy más *altcoin* is lehet a követelés tárgya.

Meglátásom szerint a *kriptoaluták* (*cryptocurrency*) és *kriptoérmék* (*crypto token*), amennyiben elfogadjuk, hogy pénzként, vagyis pénzeszközként is használatosak, ez esetben *pénz-egyedtartozás*, valamint *pénzfaj-tartozás* kötelmi jogviszonyokban egyaránt helytállnak. Mivel a *kriptoaluták* és *kriptoérmék* kibocsátásuk során, akárcsak a *készpénz*, „*sorszámot*” kapnak, és egyszerre csak egy létezhet egy adott sorszámú *coinból* – mint digitális tárgy –, a *pénz-egyedtartozás* meghatározható ezen eszközök használatával.

Ami a *pénzfaj-tartozást* illeti, akárcsak a nemzeti pénzek esetében, a kriptopénzek is „*faj*” szerint megkülönböztethetők egymástól, így a *kirovó kriptoalutá* vagy *kriptoérme* fajtája meghatározhatja a *lerovó* eszköz mibenlétét.

3.2. A kriptoalutá mint fizetési eszköz Romániában és Magyarországon?

A jog szempontjából meg kell különböztetni azokat a jogügyleteket, amelyek hagyományos pénznemekkel, illetve azokat, amelyek *kriptoalutákkal* kerülnek végrehajtásra. Míg a pénz esetében a tranzakció csereeszközként történő felhasználásra épül, addig a *kriptoaluták* alkalmazása során maga a digitális eszköz válik az ügylet tárgyává.

40 PFEFFER Zsolt: *Fizetésre használható virtuális eszközök*, Kodifikáció és Közigazgatás, 2017/1, 16–27.

41 Érdemes megjegyezni, hogy ennek ellenére több helyen a Bitcoin fizetőeszközként jelenik meg: Japán, El Salvador, Egyesült Államok, Kanada, Ausztria, Izrael, Európai Unió.

42 SAIFEDEAN Ammous: *The Bitcoin Standard – The Decentralized Alternative to Central Banking*, Scholar Kiadó, Budapest, 2020, 183.

Ennek következtében eltérő jogi szabályozás⁴³ alá esik az a szerződés, amelyben egy autót hagyományos pénzben fizetnek ki, mint egy olyan megállapodás, amelyben a fizetés például *Bitcoin* formájában történik. Utóbbi cserének fog számítani, vagy legjobb esetben engedményezésnek,⁴⁴ a másik pedig adásvételként lesz tekintve.

Az előbbi magyarázatát lásd a következőkben:

A *Bitcoin* (és más kriptovaluták) jogi státusza eltér a hagyományos pénz megítélésétől, mivel azok a legtöbb jogrendszerben nem minősülnek *törvényes fizetőeszköznek*. Bár rendelkeznek árfolyammal – amely gyakran a nemzeti valutákhoz viszonyítva kerül meghatározásra –, nem tekinthetők hivatalos pénzeszköznek, hanem inkább digitális vagyontárgyként, illetve decentralizált elszámolási egységként kezelik őket.⁴⁵

A gazdasági élet különböző fizetési eszközöket ismer, amelyek alkalmazása önmagában nem eredményezi a jogügylet érvénytelenségét. Ezek elsősorban magánjogi jogviszonyok körében bírnak jelentőséggel, így például *külföldi pénznem* vagy akár *kriptovaluta* is funkcionálhat fizetési eszközként, de nem minősül *törvényes fizetőeszköznek*.

Kriptopénzben történő fizetéstől a jogügylet nem lesz semmis, azonban ez nem mondható el a *teljesítésre* nézve. A Román Nemzeti Bank rendelete értelmében a rezidensek közötti, áruk és szolgáltatások kereskedelmét érintő kifizetések, bevételek, átutalások és minden más ilyen jellegű tranzakció kizárólag nemzeti valutában (*leiben*) történhet.⁴⁶

A magyar jogszabályok között nincs közvetlen megfelelője ennek a román rendelkezésnek. Romániától eltérően, a jelenlegi magyar jogszabályok nem írják elő kifejezetten, hogy a rezidensek közötti tranzakciókat kizárólag forintban kellene teljesíteni. A szerződő felek szabadon megállapodhatnak a tranzakció pénzneméről, legyen az forint vagy más deviza.

43 Ha a kriptovalutákat nem tekintjük pénznek, az elővásárlási jog törvényi célja megkezdhetővé válik. Rptk. 1730 cikk (1) bekezdés: „A törvényben vagy szerződésben meghatározott feltételek szerint az elővásárlási jog jogosultja, akit elővásárlónak hívnak, elsőbbséggel jogosult a dolog megvételére”; Ptk. 6:221. § [Elővásárlási jog] (1) bekezdés: „Ha a tulajdonos meghatározott dologra nézve szerződéssel elővásárlási jogot alapít, és a dolog harmadik személytől származó ajánlat elfogadásával el akarja adni, az elővásárlási jog jogosultja az ajánlatban rögzített feltételek mellett a harmadik személyt megelőzve jogosult a dolog megvételére”. Az elővásárlási jog alapján a kedvezményezett előnyt élvez az értékesítés esetén, de az eladó továbbra is szabadon dönthet a jószág elidegenítéséről. Az eladó továbbra is rendelkezik a szabad döntése felett a jószág elidegenítésére nézve, és csak amennyiben úgy dönt, hogy meg szeretne válni a jószágtól, csak ebben az esetben köteles betartani az elővásárlási jogát a társsszerződőnek. A jog érvényesítése kizárólag adásvétel során kötelező, így amennyiben az ügylet kriptovalutában történik, az csereként minősül, ami az elővásárlási jog alkalmazását kizárja. A kriptopénzzel való fizetés mind a konvencionális, mind a törvényes elővásárlási jog érvényesülésének megakadályozását eredményezi.

44 VERESS Emőd, FEGYVERESI Zsolt, SZÉKELY János, PÁL Előd, BARTIS Előd: *Különleges Szerződések*, Forum Iuris Kiadó, Kolozsvár, 2020, 90.

45 A pénz egy szuverén állam nemzeti valutáját jelenti, tehát El Salvador példájával élve a *Bitcoin* eleget tesz ennek a feltételnek, viszont egyelőre nem jelenthetjük ki, hogy ez széles körben elfogadott nézet lenne.

46 A devizarendszerről szóló 2005. évi 4. rendelet 3. cikk (1) bekezdése.

Románia esetében a fizetés érvénytelensége merül fel, ami azonban önmagában nem érinti a jogügylet érvényességét. A hivatkozott jogszabály bizonyos kivételeket is megállapít:⁴⁷ szabadon lebonyolítható nemzeti valutában vagy külföldi valutában minden egyéb, nem áruk és szolgáltatások kereskedelmével kapcsolatos tranzakció.⁴⁸

Az említett esetektől eltekintve – Magyarországon és Romániában egyaránt – a felek *diszpozitív jogszabályok* alapján szabadon rendelkezhetnek a teljesítés feltételeiről és a fizetés pénzneméről.⁴⁹ Ennek megfelelően a *törvényes fizetőeszköz* kizárólag abban az esetben alkalmazandó, ha a szerződésben nem határozták meg kifejezetten a *lero-vó pénzeszközt*.

A *törvényes fizetőeszköz* a jogszabályok általános érvényű rendelkezése alapján *lerovó pénzeszköznek* minősül, vagyis minden olyan helyzetben, ahol a felek eltérően nem rendelkeztek, a pénztartozást „a teljesítés helyén és idején érvényben lévő pénznemben kell megfizetni”.⁵⁰

Az áruk és szolgáltatások kifizetése a kezdetektől történhet *kriptovalutával*, de egyelőre kockázatos, a gazdasági racionalitással ellenkező megoldás lenne számolási egységként felhasználni az árfolyam volatilitása miatt.

A világ országai közül El Salvador⁵¹ és a Közép-afrikai Köztársaság⁵² emelhető ki, ahol *törvényes fizetőeszközként* ismernek el *kriptovalutát*, azonban ezekben az országokban is kizárólag csak a *Bitcoin*. Így jutunk ahhoz a konklúzióhoz, hogy ezen két ország kivételével a fizetés ugyan teljesíthető kriptovalutában, azonban ez nem pénzbeli teljesítésnek, hanem áruval való kiegyenlítésnek fog minősülni. Ennek megfelelően az ügylet nem tekinthető klasszikus értelemben vett adásvételnek, hanem a tranzakció inkább csereügyletnek vagy adott esetben engedményezésnek fog számítani.

4. Következtetések

Mint láthattuk, a *kriptovaluták* megjelenése bonyolult feladatot állít a jogalkotó elé. Nem egyszerű egy olyan jogszabályi rendszer kialakítása, amely egy innovációra, a *blokklánc-technológiára* kell épülnön, de ugyanakkor elengedhetetlen, mivel nagymértékben fogja befolyásolni a gazdasági életet.

A *kriptopénz* megjelenése a pénzről alkotott fogalmunk újragondolására, egy olyan jelenség megváltoztatására hivatott, amely a mindennapjaink részét képezi, ezért

47 Ezeket az említett jogszabály a 2. mellékletben jelöli meg „A rezidensek devizában lebonyolítható ügyletek kategóriái” cím alatt.

48 A devizarendszerről szóló 2005. évi 4. rendelet 3. cikk (2) bekezdése.

49 Rptk. 1169. cikk; Ptk 6:59. § [Szerződési szabadság].

50 Rptk. 1488. cikk (2) bekezdés; Ptk 6:45. §. § [Pénztartozás teljesítésének módja].

51 2021. szeptember 7-én El Salvador hivatalosan is bevezette a Bitcoin törvényes fizetőeszközként az amerikai dollár mellett; <https://index.hu/gazdasag/2021/09/08/hivatalos-fizetoeszkozze-tette-a-bitcoin-salvador/> (letöltés ideje: 2025. 03. 02.).

52 2022 áprilisában a Közép-afrikai Köztársaság parlamentje egyhangúlag megszavazta a Bitcoin törvényes fizetőeszközként elismerő törvényt, így az ország a világon másodikként, Afrikában pedig elsőként tette hivatalossá a kripto valuta használatát; <https://www.penzcentrum.hu/megtakaritas/20220427/ujabb-oroszagban-lett-torvenyes-fizetoeszkoz-a-bitcoin-1124344/> (letöltés ideje: 2025. 03. 02.).

szükségesnek vélem a jogalkotó részéről egy megfelelő, átfogó, de ugyanakkor a technológia lényegét szem előtt tartó szabályozás kialakítását.

Elmondhatjuk, hogy a *kriptopénzek* alkalmasak a pénzfunkciók betöltésére, de ugyanakkor ellentétes megoldást kínálnak a bevett gyakorlattal, amely a hatályos román és magyar polgárjogi szabályok időtállóságát kérdőjelezi meg.

A *késpénz* és *bankszámlapénz* közti magánjogi eltérések véleményem szerint alkalmazandók a *kriptopénzek* – mint teljes mértékben immateriális formában megjelenő, a gazdasági életben megfelelő alternatívaként jelentkező eszközök – tekintetében egyaránt.

Véleményem szerint a pénzre vonatkozó hatályos román és magyar jogszabályok csak ideiglenes megoldást nyújthatnak a *kriptovaluták* tekintetében. A tanulmány rávilágít arra, hogy ezen eszközök jogi szabályozása elkerülhetetlen.

Irodalomjegyzék

1. BÁNFI Ziad: *A bitcoin-jelenség háttere – a bitcoinról pénzülméleti szempontból*, Gazdaság és Pénzügy, 2018/1, 2–30.
2. BÁTOR Viktor: *Pénztartozás. Kamat = Magyar magánjog*, III, szerk. SZLADITS Károly, Grill Károly Könyvkiadó, Budapest, 1941.
3. GÁRDOS István: *A pénz fogalma*, Polgári Jog, 2016/1, 1–11.
4. MENYHÁRD Attila: *A tulajdonjog = Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*, szerk. VÉKÁS Lajos, GÁRDOS Péter, Wolters Kluwer, Budapest, 2014.
5. PFEFFER Zsolt: *Fizetésre használható virtuális eszközök*, Kodifikáció és közigazgatás, 2017/1, 16–27.
6. Ammous SAIFEDEAN: *The Bitcoin Standard – The Decentralized Alternative to Central Banking*, Scolar Kiadó, Budapest, 2020.
7. SZLADITS Károly: *Magyar Magánjog Vázlata*, II, Grill Károly Könyvkiadó, Budapest, 1935.
8. SZÓKA Károly: *A helyi pénz és társadalmi vonatkozásai*, Acta Scientiarum Socialium, 2013/38, 59–66.
9. VERESS Emőd, FEGYVERESI Zsolt, SZÉKELY János, PÁL Előd, BARTIS Előd: *Különleges Szerződések*, Forum Iuris Kiadó, Kolozsvár, 2020.